

Hij liep via allerlei omwegen naar huis en was helemaal op Kongens Nytorv beland toen hij het sterke gevoel kreeg te worden gevolgd. Schichtig keek hij achter zich, maar er viel niets ongewoons te ontdekken, hij zag alleen mensen die van hun werk kwamen en naar huis gingen. Op Strøget had hij Duitse militairen zien naderen, maar die had hij uit de weg kunnen gaan. Nu haastte hij zich het plein over. Er kwam een tram aan, die zijn passagiers uitliet en weer verder ratelde. Naarmate de dag vorderde was hij angstiger geworden. De Duitsers hadden Christian gearresteerd, had hij horen zeggen. Volgens twee medisch studenten was de Sicherheitspolizei al voor zonsopgang bij hem thuis geweest om hem op te halen. Of het waar was had hij niet kunnen controleren, maar dat gerucht deed in de universiteitsbibliotheek de ronde. Hij had gedaan alsof er niets aan de hand was. Alsof het hem volstrekt niet aanging.

Bij de schouwburg bleef hij staan. Hij stak een sigaret op en overzag het plein. Hij was ongerust: als ze Christian opgepakt hadden was de kans groot dat ze ook het een en ander over hém wisten. Terwijl hij in de bibliotheek had zitten lezen had hij geprobeerd te doen alsof er geen vuiltje aan de lucht was, maar de hele dag verwachtte hij het stampen van hun laarzen te horen. Het was één grote kwelling geweest. Met geen mogelijkheid kon hij zijn hoofd bij de studie houden, en nu durfde hij nauwelijks naar huis te gaan, naar de kamer die hij huurde in Christianshavn.

Hij doofde zijn sigaret en vervolgde zijn weg over de Knippelsbrug, waarbij hij zorgvuldig zijstraten en minder drukke wegen koos. Toen hij merkte dat hij niet werd gevolgd raakte hij wat meer op zijn gemak. Voortdurend zag hij Christian voor zich, in handen van de nazi's, en hij trachtte zich voor te stellen hoe het met hem zou gaan als het gerucht waar was. Allebei wisten ze welk risico ze namen, ze kenden de verhalen over arrestaties en verhoren. Ze probeerden er niet te veel aan te denken en hoopten maar dat er nooit een dag zou komen waarop de belangstelling zich op hen richtte. En nu was het toch gebeurd. In de bibliotheek had hij erover zitten piekeren hoe hij zich zou voelen, maar hij was er niet uit gekomen.

Hij was geen echte held, maar vond dat hij zijn steentje moest bijdragen, en toen Christian vroeg of hij mee wilde doen had hij zich geen moment bedacht.

Hij woonde in bij een oud echtpaar. Toen hij het huis naderde vertraagde hij zijn pas. Op de hoek van de straat bleef hij staan en keek naar het verkeer. Zijn kamer was op de derde verdieping en zag uit op de straat. Hij zou niet weten waar hij anders heen moest. Naar de plek waar zijn kameraden elkaar in het geheim ontmoeten durfde hij niet te gaan: hij wist niet over welke informatie de nazi's beschikten. Zijn toevlucht zoeken bij zijn vrienden wilde hij niet: misschien zou dat ook hen in gevaar brengen en bang maken. Christian en hij hadden nooit besproken welke maatregelen ze moesten nemen als hun activiteiten aan het licht zouden komen. Ze hadden geen plannen gemaakt. Geen vluchtroutes bedacht. Het was allemaal nog zo nieuw en vreemd. De Duitsers waren een paar maanden geleden binnengevallen en van verzet was nog nauwelijks sprake. Christian had de leiding, maar nu hij die niet langer kon geven voelde dat alsof hij er helemaal alleen voor stond. Hij keek naar het raam van zijn kamer; zijn gedachten gingen naar zijn familie thuis, in IJsland. Het werd hem te veel, merkte hij.

Het enige wat er in zijn straat te zien viel was het leven van alledag: mensen die thuiskwamen, winkeliers die hun zaak sloten, net als overall. De antiquaar die hij inmiddels kende. Die hem groette, de jonge student, elke morgen op weg naar de universiteit. De slager, die hem had verteld dat hij een oom in IJsland had. De bakker aan de overkant: in welke winkel kon je zoveel lekkers krijgen? Als hij 's morgens wakker werd hing er in de straat soms een geur van gebak, die zijn kamer binnen kwam drijven als de belofte van een heerlijke, zonnige dag in Kopenhagen. Vanaf de allereerste dag had hij zich in deze stad thuis gevoeld. Maar nu, terwijl de avond viel en de verlichting in de huizen werd afgeschermd, zoals de Duitsers dat hadden voorgeschreven, werd de dreiging van de oorlog bijna tastbaar. Opeens leek de stad met zijn sombere gebouwen en smalle, duistere straten in een gevangenis te zijn veranderd.

Opnieuw stak hij een sigaret op. Hij dacht aan zijn vriendin, die hij nu meer dan ooit miste. Als hij met de groep meeging zou hij zich misschien in veiligheid kunnen brengen. Hij had haar beloofd

zich op de passagierslijst te laten zetten, en hij wist dat de IJslanders de volgende dag vanaf de Havnegade zouden afreizen. Maar steeds drong de nare gedachte zich aan hem op dat Christian werd verhoord en dat hij zou vertrekken. Niet erg heldhaftig om meteen aan zijn eigen veiligheid te denken. Hij schaamde zich, maar nu moest iedereen zich zelf zien te redden.

Nog even treuzelde hij. Toen hoorde hij voetstappen achter zich en liep de straat in.

De bussen kwamen aanrijden, de ene na de andere. Het ging langzaam op de haven aan, even buiten de stad. De meeste passagiers hadden een zware reis achter de rug, vanuit Denemarken naar Zweden en vervolgens helemaal in het noorden de Finse grens over. Het laatste stukje naar Petsamo waren de bussen voortgekropen over de zeer slechte wegen van een gebied waar Russen en Finnen elkaar hadden bevochten. Overal waren de verwoestingen zichtbaar, de in puin geschoten huizen, de bomkraters in de akkers. De groep had op veerboten gezeten, met treinen gereisd die wel voor veetransport bestemd leken, en was voor dit laatste traject in bussen gepropt. Die brachten de reizigers van Rovaniemi naar Petsamo aan de Noordelijke IJszee. Daar lag het passagierschip Esja aan de kade te wachten om de mensen naar huis te brengen. Het was een groot gezelschap. Toen de bussen eindelijk bij de haven stopten, stapten er onder hevige sneeuwbuien zo'n tweehonderdzestig mensen uit. Ze rekten zich uit en dachten pas daarna aan tassen, koffers en pakjes. Buitengewoon opgelucht dat ze de Esja daar zagen liggen gingen de reizigers aan boord. Nu waren ze eigenlijk al thuis, leek het wel.

Ze stond bij de loopbrug en keek naar de mensen die uit de bussen stroomden. Ze was vol verwachting: eindelijk zou ze hem weerzien, na een maandenlange briefwisseling en één telefoongesprek – waarbij hij nauwelijks verstaanbaar was geweest. De dag tevoren was ze in Petsamo aangekomen, samen met andere IJslanders die een tijd in Zweden hadden gewerkt en nu op de Esja passage naar IJsland wilden boeken. Ze was blij geweest met het bericht dat de Duitse legerautoriteiten in Noorwegen en Denemarken toestemming voor de reis hadden gegeven. IJslandse staatsburgers die dat wilden mochten naar hun land terugkeren en er zou speciaal voor hen een schip worden gestuurd. Deze afgelegen plaats, vermoedde ze, was gekozen omdat hij buiten het oorlogsgebied lag en de weg erheen door een neutraal land liep. Ze had zich geen moment hoeven bedenken. In zulke onrustige tijden wilde ze het liefst in haar eigen land zijn, en ze had er bij hem op aangedrongen ook passage

te boeken. In zijn laatste brief had hij gezegd dat hij dat zou doen. Dat was een grote opluchting voor haar geweest, en ze vond het heerlijk dat ze elkaar aan boord van het schip zouden terugzien. Ze moest een tijdje met hem alleen zijn.

Toen ze hem maar niet zag liep ze behoedzaam door de menigte die op de havenkade stond en keek bezorgd naar hem uit. Ze klom in de ene na de andere bus en zocht, zonder enig resultaat, totdat ze plotseling een van zijn studiegenoten ontdekte. Haar hart sloeg een keer over: die twee moesten samen hebben gereisd. Hij stond gebogen over zijn koffer, ze liep naar hem toe en begroette hem. Hij herkende haar meteen, en ze omhelsden elkaar als oude vrienden, al hadden ze elkaar maar een enkele keer ontmoet. Was het omdat ze in een vreemd land waren, en op weg naar huis? Aan zijn gezicht zag ze direct dat er problemen waren.

‘Is hij niet met je meegekomen?’ vroeg ze.

De student keek onzeker om zich heen.

‘Dat was hij wel van plan, maar...’

‘Maar...?’

‘Tja, ik weet het niet. Ik heb op hem gewacht, maar hij kwam niet opdagen. Helaas. Maar heb jij dan niks van hem gehoord?’

‘Nee,’ zei ze. ‘Alleen dat hij met jullie mee wilde reizen. En daarna zouden we samen met de boot teruggaan naar IJsland.’

De student trok haar weg uit de drukte.

‘Ik weet niet wat er aan de hand is,’ fluisterde hij, ‘maar... weet jij wat hij in Kopenhagen uitvoerde?’

‘Uitvoerde? Hetzelfde als jij natuurlijk. Studeren.’

‘Ja, allicht, maar... het is helemaal niet zeker, hoor, maar ik hoorde dat hij is gearresteerd.’

‘Gearresteerd?’

‘Ja. Ik heb horen vertellen dat hij is opgepakt. Door de Duitsers.’

Thorson baande zich een weg door de overvolle gangen van het hospitaal. Men had hem gewaarschuwd: hij moest voortmaken. De jongeman was in allerijl naar het hospitaal in het Laugarneskamp overgebracht; zijn toestand was buitengewoon ernstig en het was niet zeker of hij de volgende ochtend wel zou halen. Hij had veel bloed verloren, had Thorson gehoord, en de chirurg had gedaan wat hij kon, maar was er niet in geslaagd de inwendige bloedingen te stoppen. Op de gang kwam Thorson de legeraalmoezenier tegen, die zich gereedhield om het slachtoffer de laatste sacramenten toe te dienen. Die wees hem waar de operatiezaal was.

De gewonde lag nog op de operatietafel; de legerarts stond bij hem; Thorson kwam binnen en waste zijn handen. Hij groette en zei dat hij de man sterke pijnstillers had gegeven. Thorson merkte dat die hun werk maar zeer ten dele deden: de man kreunde van de pijn. Hij zweefde tussen leven en dood, zei de legerarts. Er waren te veel snijwonden, en ze waren te diep, er waren vitale organen geraakt, en het was niet meer mogelijk die beschadigingen te herstellen. Iemand was hem met een gebroken fles te lijf gegaan: in een van zijn ogen was een glassplinter gevonden.

De dokter schudde het hoofd.

‘We hebben alles gedaan wat in onze macht lag,’ zei hij. ‘Dit maak je niet elke dag mee. Zoiets gewelddadigs... Het is onvoorstelbaar.’ Hij maakte een morfinespuit klaar, drukte er een paar druppels uit om de luchtbel te verwijderen en stak de naald in de arm van de jongeman.

‘Heeft hij nog iets gezegd?’

‘Nee, hij heeft niks kunnen vertellen over de steekpartij. Of over de dader of daders.’

De gewonde steunde zwaar, leek weer bij bewustzijn te komen. Zijn hoofd was helemaal omwikkeld met verbandgaas, dat op sommige plekken met bloed doordrenkt was; van zijn gezicht waren alleen de neus en de mond nog te zien. De jongen tastte met zijn ene hand in het rond en greep Thorson vast. Die boog zich naar hem toe.

‘...fa...’

‘Ja...?’

‘...kon...’

Het ontbrak hem aan kracht om verder te gaan. Zijn greep ver-slapte, en de hand viel machteloos neer. Thorson keek de dokter aan.

‘Hij ijlt. Ik geloof dat hij voor we hem opereerden iets wou zeg-gen, maar we konden er totaal geen wijs uit. Het kost hem de groot-ste moeite om te spreken.’

‘Ja, ik merk het.’

De dokter haalde zijn schouders op.

‘Het is nog maar een kwestie van tijd, of hij...’

De deur van de zaal ging open en er kwamen twee verplegers bin-nen. Ze begonnen voorbereidselen te treffen de patiënt naar een ziekenzaal over te brengen.

‘Weet je of er getuigen zijn van de steekpartij?’ vroeg Thorson.

‘Nee, daar is me niks van bekend,’ zei de arts. ‘De soldaat die hem gevonden heeft is met de ambulance meegekomen. Hij zit in mijn kantoor, maar hij heeft de aanvaller niet gezien, zegt hij. Of de aanval-lers, want het kunnen er meer geweest zijn. Die arme donder. Heeft nog geprobeerd zichzelf te beschermen... hij heeft snijwonden aan zijn onderarmen en in zijn handpalmen. Het is wel duidelijk dat...’

‘Ja?’

‘Dat het niet de bedoeling was dat hij dit zou overleven. Nou, dat gaat hij dan ook niet doen. Dit is een poging tot moord. Zo klaar als een klontje.’

‘Was hij ongewapend?’

‘Dat heb ik begrepen, ja.’

De aalmoezenier liep achter de ziekenverplegers aan de gang door en de arts nam Thorson mee naar zijn kantoor. Zodra hij hen zag sprong de soldaat in de houding en salueerde. De arts zei dat hij hen alleen liet: hij wilde naar huis. Hij deed het bebloede schort af en trok zijn doktersjas uit. Thorson keek naar de militair. Naar zijn uniform te oordelen was het een infanterist, een gewone soldaat, niet veel ouder dan twintig jaar. Hij vroeg direct hoe het met het slachtoffer was. Het gebeurde had hem duidelijk erg aangegrepen, al probeerde hij zich flink te houden.

‘Zoiets gaat je niet in je kouwe kleren zitten, hè?’ zei Thorson; hij gebarde dat de jongeman weer kon gaan zitten.

‘Verschrikkelijk,’ zei de soldaat.

‘Kan je me vertellen wat er is gebeurd? Was je alleen?’

‘Ja, ik kwam terug uit de stad, en eerst leek het of ik een kat hoorde, zo’n soort gejammer was het. Wat het precies was wist ik niet. Het kwam van vlak bij die kroeg, de Piccadilly. Daar lag hij in het gras, bij de struiken die je daar hebt. Ik ben naar binnen gerend en heb gezegd dat ze een ambulance moesten bellen en... god, het was een en al bloed daar. Hij zag er vreselijk uit.’

‘Heeft hij gezegd wat er gebeurd was?’

‘Nee, hij kon geen woord uitbrengen en later raakte hij buiten bewustzijn.’

‘Ken je hem?’

‘Nee.’

‘Laat je handen eens zien.’

‘Ik heb hem niks gedaan,’ zei de soldaat. Hij stak zijn handen uit om te laten zien dat ze nergens de bloedige sporen van een vechtpartij vertoonden. ‘Ik heb hem geholpen.’

‘En je hebt niemand daar in de buurt gezien die hem dat kan hebben aangedaan?’

‘Nee, hij lag daar helemaal alleen.’

‘Kan hij eerst in de Piccadilly geweest zijn?’

‘Dat zou ik niet kunnen zeggen.’

Op dat moment verscheen de arts in de deuropening. Hij keek Thorson ernstig aan.

‘Het is nu niet alleen geweldpleging meer,’ zei hij. ‘Hij was niet meer te redden. Met geen mogelijkheid.’